

Zienswijze klimaatplan

AllereerstL goed dat er een klimaatplan ligt!

Vraag 1 Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de sectoren industrie, elektriciteit, gebouwde omgeving, mobiliteit en landbouw en landgebruik (Hoofdstuk 3)?

Het plan maakt op geen enkele manier duidelijk dat het voldoende is. Aan alle kanten wordt er ambitie uitgesproken, maar er wordt geen keiharde grens getrokken. En aan alle kanten spreekt eruit dat we wel zo'n beetje door kunnen gaan met leven en werken zoals we nu doen en dat we het dan met wat transitie en innovatie wel gaan redden. Het is die houding, waardoor wetenschappers somber zijn: we gaan 1,5 graden niet halen en we gaan 2 graden niet halen. En de gevolgen zullen dramatisch zijn.

We zouden het wél kunnen halen. Maar dat vraagt radicalere keuzes.

IPCC heeft een carbon-budget aangegeven: 360Gton om met 66% zekerheid onder de 1,5 graden te blijven. Ook als we met zijn allen onder die 360Gton blijven, dan is er al 33% risico op een grotere temperatuurstijging.

Als je dat budget over de wereldbevolking deelt, en het voorliggend klimaatplan doorrekent, dan zijn we als Nederlanders in 2027 door het budget heen! Dit klimaatplan is onvoldoende. De tijd om het nog eens aan te zien, is er niet meer. Er moeten snel crisis-besparingsmaatregelen genomen worden. Dat moet dan zorgen voor voldoende tijd voor een transitie naar duurzame energie.

Een goed klimaatplan (nu we in alarmfase rood zitten) rekent door:

- *Hoeveel CO2-eq NL nog gaat uitstoten tot 2030, tot 2050 en tot 2070 – er moet een heldere grens komen van de opgetelde (cumulatieve) uitstoot tót die jaren?*
- *Waarom vinden we dat NL recht heeft op nog die uitstoot?*
- *Hoe gaan we dat restant Carbon-budget voor Nederland eerlijk over mensen verdelen? Het regelen via energieprijzen werkt niet: dan hou je veel-vliegers (frequent flyer pas-houders), mensen met een verwarmd zwembad, SUV-rijders – en tegelijk mensen die in de winter om 8 uur naar bed gaan en na het werk niet douchen, uit angst voor de energierekening.*
- *Welke zaken/sectoren zijn belangrijk genoeg om dat laatste restje carbon-budget te besteden? En welke dingen zijn teveel een luxe-product om nog uitstoot aan te spenderen? (Of in hoeverre kunnen luxe-producten wel binnen redelijke termijn compleet verduurzamen, waardoor het te verdedigen is, om de sector in bedrijf te houden?) De klimaatcrisis vraagt om radicale keuzes en sanering van bedrijfstakken. Er moet een doorrekening komen voor verschillende sectoren. Concreet vraag ik om een doorrekening voor de luchtvaart. TU Delft heeft aangegeven dat de luchtvaart niet op tijd kan verduurzamen. Uit doorrekeningen blijkt dat de huidige omvang van de luchtvaart niet kan: er kan niet voldoende biokerosine, synthetische kerosine of waterstof geproduceerd worden om de huidige luchtvaart in stand te houden. Tegelijk is de opgetelde uitstoot van de luchtvaart alleen al voldoende voor 1,5 graden opwarming. Daarbij zijn vliegvakanties een niet-noodzakelijk luxe-product waar we goed buiten kunnen. Het IPCC-rapport in september geeft aan: het is alarmfase rood. Directe actie is vereist. Diezelfde winter: spookvluchten om slots te houden. Toen was er nog geen minister van klimaat, maar er moet een verankering in de wet komen die dit soort verspilling van carbon-budget (dus zelfs zonder dat er ook maar 1 klant naar vraagt) strafbaar maakt. Het opmaken van Carbon-budget voor helemaal níets – dat doe je ten koste van toekomstige generaties.*
- *Hoe gaat de uitstoot gemonitord en bijgestuurd worden. Teveel uitstoot in 2022 betekent dat meer van het Carbon-budget op is. Hoe gaan doelen dan aangescherpt worden?*

Vraag 2 Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de horizontale beleidsagenda's, waaronder de circulaire economie, het actieplan groene banen en de betrokkenheid van burgers bij het klimaatbeleid (Hoofdstuk 4)?

De radicale stappen die nodig zijn, zijn voor politici moeilijk om te nemen. Een burgerraad voor het klimaat, die op een goede manier is opgezet, kan hier uitkomst bieden. Een grote groep, willekeurige burgers, die goed geïnformeerd wordt, kan veel betere en moeilijker besluiten nemen dan politici.

De kennis over de opwarming van de aarde moet vergroot. Het zal veel makkelijker zijn de doelstellingen te halen als deze gedragen worden door de maatschappij. In die zin is 1 klimaatdeskundige bij de NOS een enorme misser. Klimaatkennis moet in het onderwijs. Toekomstig ingenieurs krijgen bij TU Eindhoven wél allemaal een algemene wiskunde en natuurkunde, maar niet allemaal les over klimaatverandering. Regel een opfriscursus voor de beroepsbevolking.

Vraag 3 Wat vindt u van de voorgestelde governance en uitvoering van het klimaatbeleid, waaronder de invullingen van de Rijksregie, de (wetenschappelijke) Klimaatraad en de inrichting van het brede maatschappelijke klimaatoverleg (Hoofdstuk 6)?

Qua governance is het plan te vrijblijvend en vooral teveel gericht op een uitstoot in 2050 en niet op de uitstoot tót 2050. Terwijl het daar om gaat. De inbreng van het brede maatschappelijke Klimaatoverleg is te vrijblijvend en de groep wordt teveel samengesteld vanuit belangengroepen. Een klimaatberaad is beter: grotere groep, willekeurig gekozen burgers. Die groep burgers kan zich dan laten bijstaan door de belangengroepen die genoemd zijn.

Vraag 4 Welke mogelijkheden ziet u om het beleid opgenomen in het beleidsprogramma te verbeteren en/of te versnellen?

Om binnen het Carbon budget te blijven, zijn radicalere keuzes nodig. Alles wat je kan doen om snel fossiele energie te besparen: verbod op open winkeldeuren in de winter, verbod op terrasverwarmers, stoppen met bloementeelt in op gas verwarmde kassen (tenzij die teler aantoont dat hij binnen redelijke termijn/redelijk carbon-budget compleet kan verduurzamen), sterke krimp van de luchtvaart, sterk verminderen import veevoer,... er zijn heel veel meer voorbeelden om snel energie te besparen, verminder de import van goedkope troep gemaakt in Azië... Het is ook goed om wat radicalere keuzes te maken: nodig om de urgentie ook breed gedragen te krijgen. Het is nodig dat de klimaatcrisis als een crisis gevoeld gaat worden. Autoloze zondag.

Stop met de subsidie van fossiel. Er wordt veel geld uitgetrokken voor subsidies richting bedrijven. Het risico is groot, dat dat een verkapte subsidie voor fossiel wordt. Een kleine verduurzaming met subsidie voor een sector die verder nog veel te veel fossiele energie verbruikt. Terwijl een CO2-heffing voor bedrijven heel effectief is en juist geld oplevert. En nu krijgen bedrijven subsidie, maar mogen wel de winst helemaal houden en verdelen. Energie moet weer een publiek goed worden. Als met subsidie energie wordt opgewekt, dan moet de opbrengst van die energie ook publiek zijn en niet van de grote bedrijven.

Het zijn vooral de burgers die de energiebelasting betalen. Maar de energieprijzen zijn intussen voor veel mensen niet of nauwelijks meer op te brengen. Het behapbaar houden van de transitie voor burgers is óók belangrijk om te kunnen versnellen. Dus geef bijvoorbeeld plaatselijke energie-coöperaties juist méér kans, zodat de energietransitie iets van ons allemaal wordt.